

(S)

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 9 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės Šančių prekybos centro** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 29 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės Šančių prekybos centro ieškinį atsakovui V. P. dėl žalos atlyginimo bei ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės Šančių prekybos centro ieškinį atsakovams uždarajai akcinei bendrovei „Global Petroleum“ ir bankrutavusiai uždarajai akcinei bendrovei „Naujoji Vaišvydava“ dėl įskaitymo sandorio pripažinimo negaliojančiu bei žalos atlyginimo, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, valstybės įmonė Turto bankas, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Leonardas Daugėla, Jūratė Daugėlienė, uždaroji akcinė bendrovė „Global Petroleum“, uždaroji akcinė bendrovė „Rekonsta“, uždaroji akcinė bendrovė „Mas Baltic“, bendrija „Vaišvydas“, uždaroji akcinė bendrovė „Kauno liftai“, akcinė bendrovė „Energijos skirstymo operatorius“ (akcinės bendrovės „Lesto“ teisių perėmėja), uždaroji akcinė bendrovė „Kauno vandenys“ ir uždaroji akcinė bendrovė „Nemokių įmonių konsultavimas ir administravimas“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių prejudicinius faktus, taip pat materialiosios teisės normų, reglamentuojančių įmonės vadovo civilinę atsakomybę dėl pareigos inicijuoti bankroto bylą nemokiai įmonei pažeidimo, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė UAB Šančių prekybos centras 2019 m. birželio 26 d. kreipėsi į Kauno apygardos teismą su ieškiniu (civilinė byla Nr. e2-1791-260/2019), prašydamą:
 - priteisti iš atsakovo V. P. bankrutavusios ir išregistruotos iš Juridinių asmenų registro UAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditoriams 179 718,23 Eur žalos atlyginimo, 5 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo šios bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo;
 - iš atsakovo V. P. priteistą skolą paskirstyti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditoriams laikantis BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto byloje [Nr. B2-38-264/2019](#) Kauno apygardos teismo nustatyto kreditorių reikalavimo tenkinimo eiliškumo ir jų proporcingumo, pavedant šį procesą atlikti ir kreditoriams skolos išieškojimo procese atstovauti, lėšų išieškojimą organizuoti bei administruoti teismo paskirtam bankroto administratoriui.
- Ieškovė nurodė, kad ji perėmė BUAB „Naujoji Vaišvydava“, kuriai Kauno apygardos teismo 2014 m. sausio 16 d. nutartimi iškelta bankroto byla, kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ teis. Atsakovas V. P. yra buvęs BUAB „Naujoji Vaišvydava“ vadovas. Ieškovės teigimu, dėl atsakovo kaltės, t. y. dėl jo pavėluoto kreipimosi iškelti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto bylą, mažiausiai 179 718,23 Eur išaugo BUAB „Naujoji Vaišvydava“ skobs per laikotarpį nuo 2012 m. gruodžio 6 d. iki bankroto bylos šiai įmonei iškėlimo. Ši suma laikytina BUAB „Naujoji Vaišvydava“ patirta žala, kurią pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBI) 8 straipsnio 1 dalį privalo atlyginti atsakovas. Atsakovės BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto administratorė turėjo imtis veiksmų žalai dėl pavėluoto bankroto bylos iškėlimo išieškoti, tačiau to nepadarė, todėl ieškovė, kaip pagrindinė atsakovės BUAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditorė, reiskia netiesioginį ieškinį dėl žalos atlyginimo bankrutavusios bendrovės interesais.
- Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko 2019 m. lapkričio 21 d. nutartini prie Kauno apygardos teismo civilinės bylos Nr. e2-1791-260/2019 buvo prijungta Kauno apylinkės teismo civilinė byla [Nr. e2-18528-1107/2019](#), kurioje pareikštu ieškiniu ieškovė prašė pripažinti neteisėtu ir negaliojančiu nuo jo sudarymo momento 2013 m. gruodžio 31 d. BUAB „Naujoji Vaišvydava“ ir UAB „Global Petroleum“ tarpusavio atsiskaitymų įskaitymo aktą, kuriuo UAB „Global Petroleum“ skola atsakovei BUAB „Naujoji Vaišvydava“ sumažinta 1188,54 Eur (4103,78 Lt) suma; priteisti atsakovei BUAB „Naujoji Vaišvydava“ iš atsakovės UAB „Global Petroleum“ 353 Eur žalos atlyginimo, 6 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo šios bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo momento; priteisti bylinėjimosi išlaidų iš atsakovės BUAB „Naujoji Vaišvydava“ (iš bankroto administravimui skirtų išlaidų) ir atsakovės UAB „Global Petroleum“ atlyginimo. 2019 m. gruodžio 11 d. patikslinusi reikalavimus atsakovėms BUAB „Naujoji Vaišvydava“ ir UAB „Global Petroleum“ ieškovė prašė priteisti iš atsakovės UAB „Global Petroleum“ bankrutavusios ir išregistruotos UAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditoriams 353 Eur žalos atlyginimo, 6 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo šios bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo momento, paskirstant iš atsakovės UAB „Global Petroleum“ priteistą skolą BUAB „Naujoji Vaišvydava“

kreditoriams, laikantis BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto byloje [Nr. B2-38-264/2019](#) Kauno apygardos teismo nustatyto kreditorių reikalavimo tenkinimo eiliskumo ir proporcingumo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apygardos teismas 2020 m. liepos 20 d. sprendimu ieškovės reikalavimą atsakovui V. P. tenkino – priteisė iš atsakovo V. P. bankrutavusios ir išregistruotos iš Juridinių asmenų registro UAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditorių naudai 179 718,23 Eur žalos atlyginimą ir 5 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo šios bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; nurodė, kad iš atsakovo V. P. priteista 179 718,23 Eur suma ir palūkanos paskirstytinos BUAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditoriams laikantis Kauno apygardos teismo bankroto byloje [Nr. B2-38-264/2019](#) nustatyto kreditorių reikalavimo tenkinimo eiliskumo ir jų proporcingumo, pavedant šį procesą atlikti ir kreditoriams skolos išieškojimo procese atstovauti, lėšų išieškojimui organizuoti bei administruoti teismo paskirtam bankroto administratoriui; nustatė, kad administratorius lėšoms išieškoti ir paskirstyti kreditoriams bus paskirtas įsiteisėjęs šiam teismo sprendimui; priteisė iš atsakovo V. P. į valstybės biudžetą 2364,43 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo; ieškovės ieškinio reikalavimus atsakovei UAB „Global Petroleum“ atmetė.
6. Teismas nustatė, kad Kauno apygardos teisme 2013 m. spalio 31 d. buvo gautas BUAB „Naujoji Vaišvydava“ direktoriaus V. P., o 2013 m. lapkričio 15 d. – ir kreditorės BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ pareiškimas dėl bankroto bylos UAB „Naujoji Vaišvydava“ iškėlimo. Bankroto byla įmonei iškelta Kauno apygardos teismo 2014 m. sausio 16 d. nutartimi, ji įsiteisėjo 2014 m. balandžio 24 d. Kauno apygardos teismas 2016 m. kovo 10 d. nutartimi leido kreditoriui BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ atlikti atsakovės BUAB „Naujoji Vaišvydava“ dokumentų ir kitos informacijos patikrinimą ĮBĮ 21 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka. Kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ 2016 m. birželio 13 d. teismui pateikė pareiškimą dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu. Kauno apygardos teismo 2016 m. lapkričio 24 d. nutartimi BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto byloje pradinė kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ buvo pakeista nauja kreditorė UAB Šančių prekybos centru su 1 031 241,78 Eur finansiniu reikalavimu, taip pat pareiškėja BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ tyčinio bankroto byloje pakeista jos teisių perėmėja UAB Šančių prekybos centru. Kauno apygardos teismas 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartimi atsisakė pripažinti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankrotą tyčiniu, o Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs UAB Šančių prekybos cento atskirąjį skundą, 2018 m. lapkričio 29 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartį paliko nepakeistą. Kauno apygardos teismo 2019 m. balandžio 10 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. B2-38-264/2019](#) BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nuspręsta pripažinti pasibaigusią ir ją išregistruoti. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. liepos 9 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2019 m. balandžio 10 d. sprendimą dėl įmonės pabaigos paliko nepakeistą.
7. Teismas pripažino prejudicinę nagrinėjamai bylai Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutarties, priimtos nagrinėjant ieškovės prašymą dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu, 52 punkte konstatuotą aplinkybę, kad UAB „Naujoji Vaišvydava“ faktiškai nemoki tapo po to, kai 2012 m. gruodžio 6 d. buvo priimtas teismo sprendimas civilinėje byloje [Nr. 2-865-601/2012](#), todėl atsakovo V. P. 2013 m. spalio 31 d. kreipimasis dėl bankroto bylos iškėlimo buvo pavėluotas. Pripažinęs, kad atsakovas V. P. pavėlavo kreiptis dėl bankroto bylos UAB „Naujoji Vaišvydava“ iškėlimo, teismas pripažino ir tai, kad šios įmonės kreditoriams buvo padaryta 179 718,23 Eur žala (ieškovės skaičiuojama kaip kreditorių reikalavimų bankrutavusiai UAB „Naujoji Vaišvydava“ padidėjimas laikotarpiu nuo 2012 m. gruodžio 6 d. iki 2013 m. spalio 31 d.), šios žalos atlyginimas priteistas iš atsakovo V. P.
8. Teismas atmetė kaip nepagrįstus atsakovo V. P. argumentus dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.253 straipsnio 1 dalyje nustatytą pagrindą atleisti jį nuo civilinės atsakomybės. Teismo vertinimu, atsakovo teiginiai, kad buvo būtina užbaigti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ vykdomos daugiabučio gyvenamojo namo su komercinėmis patalpomis Kaune, Didžiojoje g. 82, statybos darbus; tai padaryta tik 2013 m. birželio 27 d; nebaigus šių darbų, galėjo kilti pasekmių tiek pačiai įmonei (neįvykdžiusi sutartinių įsipareigojimų, privalėtų atlyginti būtų pirkėjams nuostolius), tiek ir gyventojams, taigi būtų pažeistas ir viešasis interesas, nepagrindžia, kad dėl tokių atsakovo veiksmų buvo išvengta žymiai didesnės žalos atsiradimo.
9. Teismas taip pat netenkino atsakovo V. P. prašymo taikyti ieškovės reikalavimui ieškinio senatį. Teismo vertinimu, ieškovė apie savo teisių pažeidimą ir teisę reikšti ieškinį atsakovui ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalyje nustatytu pagrindu galėjo suprasti ir suprato tik po to, kai 2016 m. pradžioje jai buvo leista susipažinti su BUAB „Naujoji Vaišvydava“ dokumentais ir 2016 m. birželio 9 d. ji kreipėsi į teismą dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu. Ieškinį dėl žalos atlyginimo nagrinėjamoje byloje ieškovė pateikė 2019 m. birželio 26 d., t. y. nežymiai praleidusi ieškinio senaties terminą. Atsisąžvelgdamas į tai, kad ieškovė nuolat siekė, jog bankroto administratorė apgintų BUAB „Naujoji Vaišvydava“ kreditorių interesus, o ši vengė tai padaryti, teismas atnaujino ieškovei praleistą ieškinio senaties terminą.
10. Atsisąžvelgdamas į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-7-115/2020 pateiktus išaiškinimus, kad CK 6.930¹ straipsnis nereglamentuoja nemokios bendrovės atsiskaitymų su kreditoriais tvarkos ir nėra skirtas bankrutuojančios bendrovės ar jos kreditorių teisėms ginti, teismas ieškovės reikalavimo atsakovėms BUAB „Naujoji Vaišvydava“ ir UAB „Global Petroleum“ pagrįstumą vertino pagal CK 6.66 straipsnį. Įvertinęs tai, kad tokiam reikalavimui taikytinas vienerių metų ieškinio senaties terminas, ieškovė apie ginčijamą sandomi sužinojo vėliausiai 2016 m. birželio 9 d., ieškinį pareiškė 2019 m. birželio 27 d., o atsakovė UAB „Global Petroleum“ prašė taikyti ieškinio senatį, teismas atmetė ieškinio reikalavimą šiai atsakovei.
11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovo V. P. apeliacinį skundą, 2021 m. kovo 29 d. sprendimu panaikino Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 20 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškovės ieškinys atsakovui V. P., ir šį ieškinio reikalavimą atmetė, priteisė iš ieškovės atsakovo naudai 2000 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
12. Teisėjų kolegija nustatė, kad atsakovas V. P. pareiškimą dėl bankroto bylos UAB „Naujoji Vaišvydava“ iškėlimo Kauno apygardos teismui pateikė 2013 m. spalio 30 d. (teisme užregistruotas 2013 m. spalio 31 d.); kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ pareiškimą dėl bankroto bylos šiai įmonei iškėlimo pateikė 2013 m. lapkričio 15 d. UAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto bylos iškėlimas buvo inicijuojamas ir anksčiau (2011 m. ir 2012 m.), tačiau Kauno apygardos teismo 2011 m. lapkričio 8 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. B2-3248-273/2011](#), kurią vėliau Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. vasario 9 d. nutartimi paliko nepakeistą, ir Kauno apygardos teismo 2012 m. balandžio 24 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-1694-510/2012 buvo atsakyta iškeltai šiai įmonei bankroto bylą, nenustačius įmonės nemokumo fakto (teismui pateiktų atitinkamų laikotarpių balansų duomenimis, įmonės pradelsti įsipareigojimai neviršijo pusės į bendrovės balansą įrašyto turto vertės). Abu šiuos teismo procesus inicijavo ta pati kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“.
13. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog tam, kad būtų galima konstatuoti įmonės vadovo pareigos laiku inicijuoti bankroto bylos iškėlimą pažeidimą (ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalis), pirmiausia turi būti nustatytas vadovo pareigos inicijuoti bankroto bylą atsiradimo momentas. Kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas neteisingai citavo įsiteisėjusios Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutarties, priimtos pagal ieškovės prašymą UAB „Naujoji Vaišvydava“ bankrotą pripažinti tyčiniu, kontekstą ir nepagrįstai neteisingai pacituotą nemokumo atsiradimo momentą (2012 m. gruodžio 6 d.) pripažino prejudicinį faktą. Minėtoje Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartyje, kuria buvo atsakyta pripažinti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankrotą tyčiniu, pripažinta, kad įmonė faktiškai tapo nemoki 2013 m. pradžioje, nes įmonės valdymo organams po 2012 m. gruodžio 6 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. 2-865-601/2012](#) priėmimo turėjo tapti aišku, kad įmonės prievolė atsiskaityti už statybos darbus kreditoriui UAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ mažesne apimtimi (3 mln. Lt) liko neįvykdyta, todėl įmonės vadovo V. P. kreipimasis į teismą 2013 m. spalio 16 d. dėl bankroto bylos iškėlimo pripažintinas pavėluotu. Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. lapkričio 29 d. nutarties, kuria Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartis palikta nepakeista, 58 punkte taip

pat nurodoma, kad UAB „Naujoji Vaišvydava“ faktiškai nemoki tapo 2013 m. pradžioje.

14. Teisėjų kolegija pripažino pagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nemokumo momentas buvo nustatomas kitoje civilinėje byloje, t. y. sprendžiant dėl šios įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu; ieškovė UAB Šančių prekybos centras joje siekė įrodyti jau nuo 2010 m. atsiradusį įmonės nemokumą, taip pat tai, kad V. P., jo vadovaujamai įmonei esant nemokiai, laiku neinicijavo bankroto bylos iškėlimo; byloje dalyvavo tos pačios kaip ir nagrinėjamos bylos šalys. Šios aplinkybės leistų pripažinti byloje dėl tyčinio bankroto nustatytą faktų prejudicialumą. Tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto bylą nagrinėję teismai nenustatė įmonės nemokumo momento nei nuo 2012 m. gruodžio 6 d., nei nuo kurios nors kitos konkrečios 2013 m. datos, tiesiog padarė išvadą, kad įmonės nemokumas atsirado ne 2010 m., kaip tyčinio bankroto byloje siekė įrodyti ieškovė, bet ne anksčiau nei nuo 2013 m. pradžios.
15. Vertinama atsakovo V. P. veiksmų teisėtumą teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad Kauno apygardos teismo 2012 m. balandžio 24 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. B2-1694-510/2012](#), kuria jau antrą kartą buvo atsisakyta tenkinti kreditorės BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ pareikšimą iškelti UAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto bylą, buvo konstatuota, jog pagal 2012 m. kovo 1 d. balansą pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos) neviršijo pusės į jos balansą įrašyto turto vertės. Šioje įsiteisėjusioje nutartyje Kauno apygardos teismas, atsižvelgdamas į tai, kad vyksta teisminiai ginčai dėl BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ turinio reikalavimo pagrįstumo (Kauno apygardos teismo civilinė byla [Nr. 2-865-601/2012](#) dėl statybos darbų kainos sumažinimo, Kauno miesto apylinkės teismo civilinė byla [Nr. 2-7569-615/2012](#) dėl BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ ir BUAB „Naujoji Vaišvydava“ sandorio vienašalio nutraukimo pripažinimo negaliojančiu), konstatavo, jog bankroto bylos iškėlimą klausimą nagrinėjantis teismas neturi pagrindo vertinti BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ turinio reikalavimo BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nemokumo atžvilgiu.
16. Atsižvelgdama į informaciją apie BUAB „Naujoji Vaišvydava“ įsipareigojimus ir turimą turtą, šios įmonės ir pradinės jos kreditorės BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ komplikuočius tarpusavio santykius, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nusprendė, kad įmonės balanso duomenys, kuriais atsakovas disponavo 2013 m. pradžioje, patys savaime nepakankami pripažinti, jog atsakovui jau nuo 2013 metų pradžios turėjo būti akivaizdus įmonės nemokumas ir jis vietoj faktiškai tęsiamos įmonės veiklos (toliau vykdomo daugiabučio namo statybos projekto, atsisakymo su kreditoriais) turėjo pradėti bankroto procedūrą, juolab kad itin reikšmingo dydžio BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ kreditorių reikalavimai dėl nesibaigusio teisminių ginčų nebuvo laikomi pradelstais.
17. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Kauno apygardos teismo 2012 m. gruodžio 6 d. sprendimą civilinėje byloje [Nr. 2-865-601/2012](#), su kurio priėmimu nagrinėjamoje byloje siejamas atsakovo žinojimas apie BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nemokumą nuo 2013 m. pradžios, BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ buvo apskundusi apeliacine tvarka. Apeliacinis skundas išnagrinėtas Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. lapkričio 22 d. nutartimi, priimta civilinėje byloje [Nr. 2A-1587/2013](#). BUAB „Naujoji Vaišvydava“ su pradine kreditorė BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ bylinėjosi nesutardama dėl sumos, kurią ji yra skolinga už rangovės atliktus statybos darbus, įrodinėdama, kad ši juos atliko netinkamai, kitap variantu, ginčas buvo kilęs dėl statybos darbų kokybės ir kainos už darbus sumažinimo. Atsižvelgdama į tai teisėjų kolegija padarė išvadą, kad atsakovas, net ir esant nepalankiems įmonės balansų duomenims, tačiau įmonei tebetęsiant veiklą, vykstant bylinėjimuisi su pradine kreditorė, ne iš karto galėjo suprasti, kad šis jo vadovaujamos įmonės įsipareigojimas kreditorėi tapo pradelstas. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovo kreipimasis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo 2013 m. spalio 30 d., t. y. jau po to, kai buvo priimtas Kauno apygardos teismo 2012 m. gruodžio 6 d. sprendimas, nusvėręs įmonės finansinę padėtį į nemokumo būseną, tačiau dar iki šio sprendimo įsiteisėjimo (2013 m. lapkričio 22 d.), neturėtų būti laikomas pavėluotu, todėl nėra vienos iš būtinų civilinei atsakomybei kilti sąlygų – neteisėtų atsakovo veiksmų ([CK 6.246 straipsnis](#)).
18. Teisėjų kolegija nurodė, kad, nenustačius neteisėtų veiksmų kaip būtiniosios sąlygos taikyti atsakovui civilinę atsakomybę, klausimas dėl jo atleidimo nuo civilinės atsakomybės taikant būtinąjį reikalingumo institutą yra neaktualus. Vis dėlto, teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju byloje susiklosčiusi faktinė situacija leistų spręsti ir apie atsakovo kaip įmonės vadovo priimtą tinkamą, verslo sprendimo rizikos neviršijantį, sprendimą tęsti statybas ir perduoti butus jų savininkams. Nors teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad vadovo pareigos kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo nemokiai įmonei vykdytas (IBJ 8 straipsnio 4 dalis) netaikytinas verslo sprendimu, kadangi tai yra imperatyvi nuostata ir, esant teisiniam pagrindui, įmonės vadovas negali pasirinkti, ar atlikti šiuos veiksmus, tačiau nagrinėjamu atveju, nenustačius anksčiau atsiradusios tokios pareigos, nei atsakovas faktiškai kreipėsi į teismą, atsakovo sprendimas tęsti gyvenamojo namo statybas vis dėlto gali būti vertinamas kaip toje situacijoje priimtas reikalingas verslo sprendimas, juolab kad prieš tai net du kartus teismai jau buvo atmetę BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ pareikšimus dėl bankroto bylos BUAB „Naujoji Vaišvydava“ iškėlimo. Tokį vertinimą, teisėjų kolegijos teigimu, suponuoja BUAB „Naujoji Vaišvydava“ vykdytos veiklos pobūdis – daugiabučio namo su komercinėmis patalpomis statybos. Neatidavus statinio vertinti už statybos priežiūrą atsakingoms institucijoms, butų savininkams neabejotinai būtų atsiradę sunkumų įgyvendinant nuosavybės teises. Taip pat butų savininkai galėjo patirti ir realių turinių nuostolių, jeigu statytoja nebūtų įvykdžiusi įsipareigojimų jiems, ir šių nuostolių atlyginimo jie galėjo pareikalauti iš atsakovės BUAB „Naujoji Vaišvydava“. Tokiu atveju bendra BUAB „Naujoji Vaišvydava“ įsipareigojimų kreditoriams suma galėjo ir išaugti, nebūtinai sumažėti, kaip tvirtina ieškovė.
19. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad pradinė kreditorė apie savo teisių pažeidimą galėjo sužinoti 2016 m. balandžio 7 d., gavusi ir išanalizavusi įmonės dokumentus, šių pagrindų ji 2016 m. birželio 9 d. kreipėsi dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, tačiau pripažino nepagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad aplinkybė, jog įmonės bankroto administratorius neinicijavo civilinės bylos dėl žalos, kildinamos iš pavėluoto kreipimosi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, atlyginimo, yra pakankama priežastis atnaujinti ieškovei praleistą ieškinio senaties terminą. Kolegija pažymėjo, kad byloje nustatyta, jog BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto bylą nagrinėjantis teismas, atmesdamas prašymą dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto administratoriaus atstatydinimo, dar 2017 m. birželio 22 d. nutartimi išaiškino ieškovei, kad ji pati turi teisę reikšti atitinkamą ieškinį, jeigu bankroto administratorius nepagrįstai atsisako ginti kreditorių teises, t. y. dar iki ieškinio senaties termino pabaigos ieškovei buvo išaiškinta, kad ji gali savarankiškai kreiptis su ieškiniu į teismą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

20. Kasaciniu skundu ieškovė UAB Šančių prekybos centras prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 29 d. sprendimą ir palikti galioti Kauno apygardos teismo 2020 m. liepos 20 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškinio reikalavimas atsakovui V. P. dėl 179 718,23 Eur žalos ir palūkanų priteisimo, priteisti ieškovės naudai bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 20.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 182 straipsnio 2 punkto ir 279 straipsnio 4 dalies nuostatas. Fakto prejudicijos paskirtis – išvengti pakartotinio tos pačios aplinkybės nustatymo teisme, kai ji teismo jau buvo nustatyta kitoje byloje tarp tų pačių asmenų; prejudicinių faktų galia saisto civilinę bylą nagrinėjantį teismą, kai toks faktas nustatytas kitoje civilinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 31 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-70-378/2021). Nagrinėjamu atveju egzistuoja visos būtiniosios sąlygos taikyti faktų prejudiciją, nes Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartis, šią Lietuvos apeliacinis teismas 2018 m. lapkričio 29 d. nutartimi paliko nepakeistą, yra įsiteisėjusi; byloje dalyvavo tie patys asmenys; pareikšimas dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, *inter alia* (be kita ko), buvo grindžiamas aplinkybe, kad UAB „Naujoji Vaišvydava“ faktiškai tapo nemoki 2010 m., t. y. žymiai anksčiau, nei jos vadovas kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo; tyčinio bankroto bylą nagrinėjęs teismas išsamiai išnagrinėjo aplinkybes, susijusias su atsakovo V. P., kaip įmonės vadovo, pareigos laiku kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo vykdymu ir nustatė, kad įmonė faktiškai buvo nemoki

jau 2013 m. pradžioje. Tai lemia, kad nagrinėjamoje byloje nemokumo momentu reikėtų laikyti 2013 m. sausio 1 d. ir atsakovo kreipimąsi į teismą 2013 m. spalio 31 d. laikyti pavėluotu. Apeliacinės instancijos teismui nebuvo pagrindo spręsti, kad įmonės nemokumo momentas ankstesnėje byloje nebuvo nustatytas.

20.2. Pagal IBĮ 8 straipsnio 1 dalį įmonės vadovas privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo, jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, o to nepadaręs vadovas privalo padengti žalą, kurią kreditoriai patyrė dėl to, jog įmonė pavėlavo pateikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo. Tiek teismų praktikoje, tiek teisės doktrinoje pažymima, kad tokia pareiga įmonės vadovui nustatyta todėl, kad įmonės vadovas geriausiai žino ir privalo žinoti įmonės finansinę padėtį (būklę), jos galimybes vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus suėjus jų vykdymo terminui, todėl privalo veikti nedelsdamas, jei įmonės finansinė padėtis pasikeičia taip, kad kyla įmonės nemokumo grėsmė, nes pavėluotas bankroto bylos iškėlimas gali pažeisti tiek jau esančių įmonės kreditorių, tiek ir naujų potencialių kreditorių interesus. Laiku pateiktas pareiškinys dėl įmonės bankroto bylos iškėlimo turėtų būti įmonės vadovo sąžiningo elgesio standartas gresiančio bankroto akivaizdoje. Šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas atsakovo veiksmus vertino per verslo sprendimo priėmimo prizmę, nors turėjo remtis ankstesnėje byloje nustatyta aplinkybe, kad atsakovas pažeidė IBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nustatytą imperatyviąją pareigą. Apeliacinės instancijos teismas turėjo atsižvelgti į atsakomybės už nemokumo proceso vilkinimą doktriną ir padaryti priešingą išvadą, kad reikalingi toje situacijoje priimti sprendimai nepašalina būtinybės kvalifikuoti atsakovo elgesį pagal IBĮ 8 straipsnio 1 dalies reikalavimus.

20.3. Apeliacinės instancijos teismas, grįsdamas savo išvadą verslo sprendimo vertinimo taisykle, privalėjo atsižvelgti ir į tai, kad verslo sprendimo vertinimo taisyklė taikoma, jeigu įmonės vadovas nepažeidžia fiduciarinių pareigų ([CK 6.87 straipsnis](#)) ir (ar) neviršija turimų įgaliojimų; rūpestingumas ir lojalumas nepažeidžiamas, jeigu verslo sprendimas priimtas sąžiningai, be interesų konflikto; sprendžiant dėl įmonės vadovo veiksmų tinkamumo, būtina tirti bei vertinti ne tik atitinkamą laikotarpį įmonės vadovo priimtus konkrečius sprendimus (atliktus veiksmus), bet ir jų visumą. Bylos duomenimis, 2012 m. gruodžio mėn.– 2013 m. spalio mėn., kai atsakovas nesikreipė dėl bankroto bylos iškėlimo, UAB „Naujoji Vaisvydava“ pardavinėjo butus ir patalpas daugiabučiame name už kainą, mažesnę nei jų statybos kaina. Tokie sandoriai aiškiai nuostolingi. Patalpos buvo parduodamos net už mažesnę nei nustatyta preliminariosiose sutartyse kainą. Be to, atsakovas ir patalpų įgijėja UAB „Global Petroleum“ yra susiję asmenys (atsakovas V. P. buvo ne tik UAB „Naujoji Vaisvydava“ vadovas, bet ir UAB „Global Petroleum“ akcininkas ir direktorius), tarp šių įmonių atlikti įskaitymai. Tokios aplinkybės neleidžia daryti išvados, kad verslo sprendimas buvo priimtas sąžiningai, veikiant be interesų konflikto ir lojaliai įmonės atžvilgiu.

20.4. Apeliacinės instancijos teismui nusprendus, kad atsakovas neatliko neteisėtų veiksmų, liko neįvertinti byloje surinkti įrodymai dėl bendrovės kreditorių patirtos žalos.

20.5. Pripažinus, kad apeliacinės instancijos teismo pozicija, jog atsakovas V. P. neteisėtų veiksmų neatliko, yra teisiskai nepagrįsta, tampa teisiskai aktualus klausimas dėl ieškinio senaties instituto taikymo. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad ieškinio senaties terminas yra praleistas, tačiau dėl šio termino atnaujinimo nepasisakė, nurodydamas, kad šis klausimas neaktualus konstatavus, jog atsakovas neatliko neteisėtų veiksmų. Ieškovės nuomone, teismas, atsižvelgiant į CK 131 straipsnio 2 dalį, taip pat teismų praktiką šiuo klausimu, turėjo įvertinti, kad šiuo atveju įstatyme nustatytas sutrumpintas ieškinio senaties terminas, jis praleistas nežymiai (17 kalendorinių dienų); byloje sprendžiamas klausimas susijęs su viešuoju interesu; ieškovės prašoma priteisti suma yra gana didelė; ieškovė aktyviai gynė savo pažeistas teises kitais įstatymuose nustatytais būdais.

21. Trečiasis asmuo VĮ Turto bankas prisidėjimu prie kasacinio skundo prašo tenkinti ieškovės kasacinį skundą.

22. Atsakovas V. P. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 29 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

22.1. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nesivadovavo tyčinio bankroto byloje priimtoje Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartyje ir Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. lapkričio 29 d. nutarties 52, 57, 72 punktuose nustatytais faktais, nes šie pagal [CPK 182 straipsnio](#) 2 punktą ir 279 straipsnio 4 dalį neturėtų būti laikomi prejudiciniais. Pagal [CPK 182 straipsnio](#) 2 dalį neįrodinėtoms aplinkybėms priskiriamos aplinkybės, nustatytos įsiteisėjusiu teismo sprendimu kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisines pasekmes ir nedalyvaujantiems byloje asmenims. Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartyje, kurioje atsisakyta pripažinti BUAB „Naujoji Vaisvydava“ bankrotą tyčiniu, pripažinta, kad įmonė faktiškai tapo nemoki 2013 m. pradžioje. Pirmosios instancijos teismas neteisėtai citavo nutarties kontekstą ir nepagrįstai pripažino įmonės nemokumo momentą neįrodinėtina aplinkybe, nes konkretus įmonės nemokumo momentas byloje dėl tyčinio bankroto nebuvo nustatytas.

22.2. Apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, kad atsakovo kreipimasis į teismą 2013 m. spalio mėnesio pabaigoje neturėtų būti laikomas pavėluotu ir kad dėl to byloje nenustatyta viena būtinųjų sąlygų atsakovo civilinei atsakomybei kilti – neteisėti atsakovo veiksmai. Byloje tinkamai atsižvelgta į tai, kad atsakovas realiai įvertino susidariusią padėtį ir galimas rizikas pagal tikėtinos naudos ir galimos žalos bei jos atsiradimo tikimybės santykį, veikė rūpestingai ir tokiu savo veikimu realios žalos įmonei nepadarė. Atsakovo vykdoma veikla atitiko objektyvius rūpestingo ir kvalifikuoto verslininko kriterijus. Kauno apygardos teismo 2012 m. balandžio 24 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-1694-510/2012 buvo antrą kartą atsisakyta iškelti UAB „Naujoji Vaisvydava“ bankroto bylą, nes pradelsti įmonės įsipareigojimai neviršijo pusės į jos balansą įrašyto turto vertės. Be to, tuo metu vyko teisminiai procesai, susiję su ieškovės turtinio reikalavimo pagrįstumu. Kauno apygardos teismo 2012 m. gruodžio 6 d. sprendimas, su kuriuos siejamas atsakovo žinojimas (turėjimas žinoti) apie UAB „Naujoji Vaisvydava“ nemokumą nuo 2013 m. pradžios, buvo apskustas Lietuvos apeliaciniam teismui, šis galutinį sprendimą priėmė tik 2013 m. lapkričio 22 d. Taigi net ir esant nepalankioms įmonės balanso duomenims, tačiau įmonei tęsiant veiklą, tęsiant teisinius ginčus dėl sumos, kurią įmonė skolinga už rangovės atliktus darbus, atsakovas ne iš karto galėjo suprasti, kad įsipareigojimas kreditoriui tapo pradelstas. Įmonės vadovo veiksmai kvalifikuotini kaip neteisėti, jei pagal nustatytas aplinkybes jis žinojo ar turėjo žinoti, kad įmonė yra nemoki. Vadovo veiksmų teisėtumas vertinamas pagal vadovo objektyvaus elgesio standartą. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad atsakovas buvo įpareigotas imtis aktyvių veiksmų pagal prisiimtus įsipareigojimus ir vykdyti darbus, įvertinęs galimas rizikas, veikė siekdamas išvengti dar didesnės žalos. Dėl tokio jo veikimo įmonei nebuvo apdaryta žalos, neatsirado naujų kreditorių, įmonė atsiskaitė su hipotekos kreditoriumi. Tai patvirtino ir Kauno apygardos teismas 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartyje BUAB „Naujoji Vaisvydava“ tyčinio bankroto byloje.

22.3. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą: ieškovė apie tariamą pažeistas savo teises žinojo nuo UAB „Naujoji Vaisvydava“ bankroto bylos iškėlimo; tokiu teisių pažeidimu buvo argumentuojamas kiekvienas ieškovės ir ar BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ procesinis dokumentas, teikiamas teismams ieškovei atstovavo profesionalus teisininkas, tačiau ji buvo nusprendusi savo teises ginti kitais įstatymų nustatytais būdais (teikdama reikalavimus sušaukti bankrutuojančios įmonės kreditorių susirinkimus, jų metu reikalaujama iš administratoriaus imtis priemonių jos teisėms ginti, leisti atlikti dokumentų patikrą, siekiant įmonės bankrotą pripažinti tyčiniu, kt.). Tai neatėmė iš ieškovės teisės kartu savarankiškai kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo. Pirmosios instancijos teismas nevertino ir nenagrinėjo aplinkybių, įrodančių, kad apie savo teisių pažeidimą ieškovė sužinojo daug anksčiau: atsakove civilinėje byloje [Nr. 2-865-601/2012](#) buvo UAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“, todėl jai buvo žinoma UAB „Naujoji Vaisvydava“ finansinė padėtis, nes vienintelis UAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ akcininkas ir vadovas V. Tamošiūnas kartu su sutuoktine turėjo 50 proc. UAB „Naujoji Vaisvydava“ akcijų BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ du kartus bandė iškelti UAB „Naujoji Vaisvydava“ bankroto bylą (2011 m. pabaigoje ir 2012 m.), taigi įmonės įsipareigojimai ir turtinė padėtis iš bylų medžiagos jai buvo puikiai žinomi. Tai reiškia, kad apie savo teisių pažeidimą ieškovė

sūžinojo dar 2013 m. pradžioje. Be to, ieškovė netiesioginį ieškinį BUAB „Naujoji Vaisvydava“ vardu pareiškė įgyvendindama esamą šios bendrovės teisę į žalos atlyginimą. Šio reikalavimo senaties termino eiga prasidėjo paskyrus BUAB „Naujoji Vaisvydava“ bankroto administratorę UAB „Nemokių įmonių konsultavimas ir administravimas“ ir perdavus ją įmonės dokumentus. Tai reiškia, kad BUAB „Naujoji Vaisvydava“ ieškinio senaties termino eiga prasidėjo 2014 m. gegužės 30 d. ir baigėsi 2017 m. gegužės 30 d., todėl ieškovė neteko teisės įmonės vardu reikšti ieškinį atsakovui.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įmonės vadovo atsakomybės pagal ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalį sąlygų, faktų, nustatytų byloje dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu, prejudicinės galios sprendžiant dėl įmonės vadovo pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimo

23. Nagrinėjamoje byloje ieškovė reikalavimą atsakovui V. P. dėl žalos atlyginimo yra pareiškusi ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalies pagrindu. Bankroto byla UAB „Naujoji Vaisvydava“ iškelta Kauno apygardos teismo 2014 m. sausio 16 d. nutartimi. Taigi žalos, padarytos laiku nesikreipus dėl bankroto bylos iškėlimo, atlyginimo klausimui spręsti taikytinos ĮBĮ normos (2011 m. gruodžio 22 d. įstatymo Nr. XI-1867 redakcija, galiojusi nuo 2012 m. kovo 1 d.).
24. Pagal ginčui aktualios redakcijos ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalį, jeigu įmonė negali ir (arba) negalės atsiskaityti su kreditoriumi (kreditoriais) ir šis (šie) nesikreipė į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo arba yra sąlyga, nurodyta šio įstatymo 4 straipsnio 4 punkte, įmonės vadovas, savininkas (savininkai) privalo pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo. Šio straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad įmonės vadovas ar kitas asmuo (asmens), įmonėje turintis teisę priimti atitinkamą sprendimą, privalo padengti žalą, kurią kreditoriai patyrė dėl to, kad įmonė pavėlavo pateikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo.
25. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą teisės normą, išaiškinta, kad tuo atveju, jei yra reiškiamas ieškinyss dėl atsakomybės už pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimą, teismas turi įvertinti, ar ir kada ši pareiga kilo, ar bendrovės vadovas šią pareigą pažeidė ir kokios šio pažeidimo teisinės pasekmės. Tam, kad būtų konstatuotas įmonės vadovo veiksmų neteisėtumas, pirmiausiai turi būti nustatytas vadovo pareigos inicijuoti bankroto bylą atsiradimo momentas. Nesant kitų ĮBĮ įtvirtintų bankroto bylos iškėlimo pagrindų, atsiradusių anksčiau nei nemokumas, įmonės vadovo pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo kyla, kai įmonė pagal ĮBĮ 2 straipsnio 8 dalyje įtvirtintus kriterijus yra nemoki (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-304-1075/2018 ir šios nutarties 53, 54 punktuose nurodyta kasacinio teismo praktika).
26. ĮBĮ 2 straipsnio 8 dalyje įmonės nemokumas apibrėžtas kaip įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradėsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės.
27. Kasacinio teismo praktikoje taip pat pažymėta, kad sprendžiant dėl atsakomybės už žalą, padarytą pažeidus pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo, byloje turi būti nustatyta, kada įmonės vadovas sužinojo (turėjo sužinoti) apie įmonės nemokumo faktą, ir tik tokį momentą nustatius galima spręsti, kurie atsakovai ir kada pažeidė pareigą kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo. Šis neteisėtų veiksmų atlikimo (neveikimo) momentas laikytinas atskaitos tašku, nuo kurio turėtų būti pradėti skaičiuoti ieškovei padaryti nuostoliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-611/2016, 46 punktas).
28. Iki 2016 m. sausio 1 d. galiojusioje ĮBĮ redakcijoje įmonės vadovo pareigos pateikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo įgyvendinimo terminas nebuvo apibrėžtas. Pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką, tuo metu galiojusio ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta nemokios įmonės vadovo pareiga pateikti teismui pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo reiškė įpareigojimą per kiek įmanoma trumpesnę laiką (nedelsiant) kreiptis į teismą dėl bankroto bylos nemokiai įmonei iškėlimo. Ši pareiga įmonės vadovui nustatyta todėl, kad jis geriausiai žino (privalo žinoti) įmonės finansinę būklę, jos galimybę vykdyti priimtus finansinius įsipareigojimus suėjus jų vykdymo terminui, todėl privalo nedelsdamas veikti, jei finansinė padėtis pasikeičia taip, kad kyla įmonės nemokumo grėsmė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-344/2014).
29. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad atsakovas V. P. pareiškimą dėl bankroto bylos UAB „Naujoji Vaisvydava“ iškėlimo teismui pateikė 2013 m. spalio 30 d. Taigi, atsižvelgiant į aptartą teisinį reglamentavimą ir kasacinio teismo praktiką, sprendami dėl atsakovo veiksmų neteisėtumo, kaip jo civilinės atsakomybės sąlygos, šią bylą nagrinėję teismai turėjo nustatyti, kada BUAB „Naujoji Vaisvydava“ tapo nemoki, taip pat kada atsakovas V. P. sužinojo (ar turėjo sužinoti) apie įmonės nemokumą, bei įvertinti, ar atsakovo veiksmai, kreipiantis dėl bankroto bylos UAB „Naujoji Vaisvydava“ iškėlimo 2013 m. spalio 30 d., pagal byloje nustatytas faktines aplinkybes gali būti laikomi pareigos kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo pažeidimu.
30. Kasaciniame skunde teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas kasacinę tvarka skundžiamą sprendimą, be pagrindo, pažeisdamas CPK 182 straipsnio 2 punkto ir 279 straipsnio 4 dalies nuostatas, iš naujo nustatė BUAB „Naujoji Vaisvydava“ nemokumo atsiradimo momentą, nors, ieškovės vertinimu, šis momentas jau buvo nustatytas įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais BUAB „Naujoji Vaisvydava“ tyčinio bankroto byloje. Ieškovės teigimu, kitoje civilinėje byloje teismui nustatčius, kad įmonė tapo nemoki 2013 m. pradžioje, apeliacinės instancijos teismas UAB „Naujoji Vaisvydava“ nemokumo atsiradimo momentu turėjo laikyti 2013 m. sausio 1 d. ir atsakovo kreipimąsi į teismą 2013 m. spalio 30 d. laikyti pavėluotu. Pastaroji aplinkybė (pareigos kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo pažeidimas), ieškovės vertinimu, taip pat yra prejudicinis faktas, jai u nustatytas įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais BUAB „Naujoji Vaisvydava“ tyčinio bankroto byloje.
31. Pagal CPK 182 straipsnio 2 punkto nuostatas nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusiu teismo sprendimu kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teises pasekmes ir nedalyvaujantiems byloje asmenims (prejudiciniai faktai). CPK 279 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad sprendimui, nutarčiai ar įsakymui įsiteisėjus šalys ir kiti dalyvavę byloje asmenys, taip pat jų teisių perėmėjai nebegali iš naujo pareikšti teisme tų pačių ieškinio reikalavimų tuo pačiu pagrindu, taip pat kitoje byloje ginčyti teismo nustatytus faktus ir teisinius santykius.
32. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl CPK 182 straipsnio 2 punkto aiškinimo ir taikymo, yra suformulavęs tokias pagrindines taisykles: prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galią tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose. Tik nustatčius visas nurodytas sąlygas, yra pagrindas kitoje civilinėje (administracinėje) byloje nustatytas aplinkybes pripažinti prejudiciniais faktais (žr. Lietuvos

Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-84-421/2019](#) 39 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

33. Teismas, siekdamas nagrinėjamoje byloje vadovautis kitoje byloje nustatytais prejudiciniais faktais, įrodymų vertinimo procese turi analizuoti, koks yra prejudicinio fakto turinys ir kokia jo reikšmė nagrinėjamoje byloje pareikštam reikalavimui, jo tinkamam išsprendimui (tenkinimui ar atmetimui) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-223-969/2021](#), 50 punktas). Tai darydamas teismas, be kita ko, turi atsižvelgti į tai, ar įsiteisėjusiame teismo procesiniame sprendime esantis teiginys, kuriuo kaip prejudiciniu faktu remiasi ginčo šalis, pagal savo turinį yra teismo nustatyta faktinė aplinkybė (faktas), ar byloje nustatytų faktinių aplinkybių teisinis įvertinimas. Pažymėtina, kad, kitaip nei teismo įsiteisėjusiu sprendimu nustatyta faktinė aplinkybė, kuri, remiantis [CPK 182 straipsnio 2](#) punkto nuostatomis, kitoje byloje, kurioje dalyvauja tie patys asmenys, negali būti iš naujo nustatoma ir ginčijama, teismo nustatytos faktinės aplinkybės teisinis vertinimas gali skirtis, priklausomai nuo konkrečios bylos nagrinėjimo dalyko ir konkrečioje byloje taikytinų teisės normų turinio, t. y. ta pati teismo nustatytų faktų sudėtis gali būti pripažinta pažeidimu pagal vienoje byloje taikytinas teisės normas, tačiau tokiu nebūti pripažinta pagal teisės normas, taikytinas kitoje civilinėje byloje. Pagal [CPK 279 straipsnio 4](#) dalį įsiteisėjusio teismo sprendimo prejudicinė ir galutinio teismo sprendimo (lot. *res judicata*) galia netrukdo suinteresuotiems asmenims kreiptis į teismą dėl pažeistos ar ginčijamos teisės arba įstatymų saugomo intereso gynimo, jeigu toks ginčas įsiteisėjusiu teismo sprendimu nėra išnagrinėtas ir išspręstas.
34. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad kreditorės BUAB „Investicinių projektų vykdymo grupė“ (vėliau pakeisus naująja kreditore UAB Šančių prekybos centru) pareiškimas dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu civilinėje byloje, kurioje priimtais procesiniais sprendimais nagrinėjamoje byloje remiasi ieškovė, be kita ko, buvo grindžiamas [IBJ 20 straipsnio 3 dalies 2 punkte](#) nustatyta tyčinio bankroto prezumpcija – bankroto bylos inicijavimu ne laiku. Byloje nėra ginčo dėl to, kad byloje dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto dalyvavo tie patys asmenys kaip nagrinėjamoje byloje.
35. Kasacinio teismo praktikoje, pasisakant dėl įmonės vadovo pareigos inicijuoti bankroto bylą nemokiai įmonei pažeidimo kaip tyčinio bankroto požymio, išaiškinta, kad įmonės vadovo pareigos inicijuoti bankroto bylą pažeidimas gali būti kvalifikuojamas kaip tyčinio bankroto požymis tik tais atvejais, kai bankroto byla laiku neinicijuojama sąmoningai (įmonės vadovui aiškiai suvokiant, kad įmonė yra nemoki ir neturi galimybių išvengti likvidavimo dėl bankroto), taip pat kartu laikotarpiu, kai turėjo būti inicijuota bankroto byla, sąmoningai sudarant sandorius, pažeidžiančius kreditorių teises ir interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-297-915/2018, 27 punktas). Taigi, viena vertus, BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nemokumo momentas (ir atitinkamai atsakovo V. P. pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo atsiradimo momentas), kaip pagrįstai konstatavo šių bylą nagrinėję teismai, teismų buvo nustatomas sprendžiant klausimą dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu, t. y. buvo nurodytos bylos įrodinėjimo dalyko dalis, kita vertus, su šios atsakovo pareigos vykdymu susijusios faktinės aplinkybės nurodytoje byloje teismų buvo nustatomos ir vertinamos būtent tyčinio bankroto aspektu, t. y. tik tiek, kiek tai buvo būtina siekiant patvirtinti arba atmesti teiginius, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ buvo privesta prie bankroto tyčia.
36. Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. B2-83-264/2018 konstatuota, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktiškai tapo nemoki 2013 m. pradžioje (nutarties 52 punktas). Ši teismo išvada padaryta teismui pripažinus neįrodytą pareiškėjos byloje įrodinėtą aplinkybę, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ buvofaktiškai nemoki jau 2010 m. Išvada, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktiškai tapo nemoki 2013 m. pradžioje, patvirtinta ir Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. lapkričio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2-1624-553/2018, kuria Kauno apygardos teismo 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutartis palikta nepakeičta (nutarties 58 punktas). Taigi, kaip matyti iš BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto byloje priimtų teismų procesinių sprendimų turinio, tyčinio bankroto bylą nagrinėję teismai nustatė tik apytikslį BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktinio nemokumo atsiradimo momentą (2013 m. pradžią).
37. Iš BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto byloje priimtų įsiteisėjusių teismų procesinių sprendimų taip pat matyti, kad pareiškimas dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu buvo atmestas teismams nenustačius esminio BUAB „Naujoji Vaišvydava“ finansinės padėties pabloginimo ir sąmoningo kreditorių teisių pažeidimo per laikotarpį nuo 2013 m. sausio 1 d. iki atsakovo kreipimosi dėl bankroto bylos iškėlimo. Kadangi sąmoningas kreditorių teisių pažeidimas, įmonės finansinės padėties bloginimas yra būtina sąlyga konstatuoti tyčinį bankrotą (šios nutarties 35 punktas), jos nenustačius konkretnio BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktinio nemokumo momento (nuo 2013 m. sausio 1 d. ar vėlesnės 2013 m. datos) nustatymas tyčinio bankroto byloje tapo neaktualus.
38. Teisėjų kolegija pripažįsta teisiskai nepagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad prejudiciniu faktu nagrinėjamoje byloje turėjo ir galėjo būti laikomas BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktinio nemokumo atsiradimas būtent 2013 m. sausio 1 d. Prejudiciniu faktu pagal [CPK 182 straipsnio 2](#) punktą gali būti pripažįstamas tik teismo įsiteisėjusiu sprendimu nustatytas faktas, o ne tai, kaip teismo įsiteisėjusių sprendimų nustatytos aplinkybės turinys yra interpretuojamas byloje dalyvaujančio asmens. Įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais nenustačius konkrečios BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktinio nemokumo atsiradimo datos, nėra pagrindo teigti egzistuojant atitinkamą prejudicinį faktą, saistantį nagrinėjamos bylos šalis ir teismą.
39. Teisėjų kolegija taip pat atmets kaip teisiskai nepagrįstą ieškovės kasacinio skundo argumentą, kad įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto byloje nustatytas prejudicinis faktas, jog atsakovo V. P. pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo buvo pažeista. Nors teismų procesinių sprendimų motyvuojamosiose dalyse atsakovo V. P. kreipinasis dėl bankroto bylos BUAB „Naujoji Vaišvydava“ iškėlimo 2013 m. spalio mėn. išties įvardytas kaip pavėluotas (konkrečiai nenurodant, kada tokia atsakovo pareiga atsirado, ir detaliau neanalizuojant su galimu šios pareigos pažeidimu susijusių aplinkybių), pareiškimas dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais buvo atmestas. Teismams atsisakius pripažinti BUAB „Naujoji Vaišvydava“ bankrotą tyčiniu, atsakovo pareigos inicijuoti bankroto bylą nemokiai įmonei pažeidimas kaip tyčinio bankroto požymis teismų nebuvo konstatuotas, o atsakovo veiksmų teisėtumo vertinimas pagal [IBJ 8 straipsnio 4 dalies](#) nuostatas nesudarė bylos dėl tyčinio bankroto nagrinėjimo dalyko. Taigi, nėra pagrindo spręsti, kad atsakovo V. P. neteisėti veiksmai (pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimas) yra nustatyti įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto byloje ir šioje byloje neturėjo būti iš naujo įrodinėjami.
40. Minėta, kad, sprendžiant dėl atsakovo, kaip įmonės vadovo, atsakomybės už pareigos įmonei esant nemokiai kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo nevykdymą pagal [IBJ 8 straipsnio 4 dalį](#), objektyvusis įmonės nemokumo atsiradimo momentas yra tik viena iš aplinkybių, kurią turi įvertinti bylą nagrinėjantis teismas (šios nutarties 29 punktas). Be to, kitaip nei byloje dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto, tikslus (o ne apytikslis) momentas, nuo kada atsakovas V. P. gali būti laikomas pažeidusiu pareigą laiku inicijuoti bankroto bylą, nagrinėjamoje byloje turi esminę reikšmę, kadangi būtent nuo šio momento turėtų būti pradėti skaičiuoti ieškovei ir kitiems kreditoriams šios pareigos pažeidimu padaryti nuostoliai. Atsižvelgiant į tai, apeliacinės instancijos teismas įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais tyčinio bankroto byloje nustatytą aplinkybę, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ buvo nemoki 2013 m. pradžioje, pagrįstai laikė nepakankama tiek atsakovo, kaip įmonės vadovo, veiksmų teisėtumui įvertinti, tiek žalos dydžiui nustatyti. Kadangi nei tikslu BUAB „Naujoji Vaišvydava“ nemokumo atsiradimo data, nei atsakovo V. P. pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimas įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais nebuvo nustatyti, šioje byloje sprendžiamas dėl BUAB „Naujoji Vaišvydava“ faktinio nemokumo atsiradimo momento, taip pat momento, kada atsakovas sužinojo (ar turėjo sužinoti) apie įmonės nemokumo faktą, apeliacinės instancijos teismas [CPK 182 straipsnio 2](#) punkto ir 279 straipsnio 4 dalies nuostatų nepažeidė.
41. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tyčinio bankroto byloje teismų konstatuota aplinkybė, jog BUAB „Naujoji Vaišvydava“ tapo faktiškai nemoki 2013 m. pradžioje, skundžiamu apeliacinės instancijos teismo sprendimu nėra paneigta. Išvadą, kad byloje nenustatyti atsakovo V. P. neteisėti veiksmai, kaip būtinoji jo civilinės atsakomybės sąlyga, apeliacinės instancijos teismas grindė

tuo, jog atsakovas, net ir esant nepalankiems balansų duomenims, tačiau įmonei tebetęsiant veiklą, vykstant bylinėjimui su pradine kreditore, ne iš karto galėjo suprasti, kad šis jo vadovaujamos įmonės įsipareigojimas kreditoriui tapo pradelstas; įmonės balansų duomenys, kuriais atsakovas disponavo prasidėjus 2013 metams, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, patys savaime nepakankami pripažinti, kad atsakovui jau nuo 2013 metų pradžios jau turėjo būti akivaizdus įmonės nemokumas ir jis vietoj faktiškai tęsiamos įmonės veiklos (toliau vykdomo daugiabučio namo statybos projekto, atsisakymo su kreditoriais) turėjo pradėti bankroto procedūrą. Taigi, apeliacinės instancijos teismas atsakovo veiksmų nepripažino neteisėtais nenustatęs atsakovo nepateisinamo delsimo kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo, o ne konstatavęs, kad BUAB „Naujoji Vaisvydava“ tapo faktiškai nemoki vėliau, nei konstatuota įsiteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais tyčinio bankroto byloje.

42. Teisėjų kolegija pažymi, kad aplinkybės, nuo kada atsakovas, kaip įmonės vadovas, gali būti laikomas sužinojusi (ar turėjusi sužinoti) apie įmonės nemokumo faktą, nustatymas yra fakto klausimas, nenagrinėtinas kasacinio teismo ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Ieškovė, kasaciniame skunde laikydama si pozicijos, kad atsakovo V. P. pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimas šioje byloje apskritai negalėjo būti nustatomas pagal [CPK 182 straipsnio](#) 2 punktą ir 279 straipsnio 4 dalį, nepateikia teisiskai pagrįstų argumentų, pagrindžiančių, kad ši aplinkybė apeliacinės instancijos teismo būtų buvusi nustatyta pažeidžiant proceso teisės normų reikalavimus ar nukrypstant nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos, todėl teisėjų kolegija neturi teisinio pagrindo šia aplinkybe nesivadovauti nagrinėjamoje byloje.
43. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė [CPK 182 straipsnio](#) 2 punkto, 279 straipsnio 4 dalies normas, tinkamai rėmėsi kitoje byloje nustatytu faktu dėl faktinio įmonės nemokumo ir pagrįstai tyrė bei vertino byloje esančius įrodymus tam, kad nustatytų, kada (ir ar) atsakovas pažeidė pareigą kreiptis dėl bankroto bylos jo vadovaujamai įmonei iškėlimo. Nekonstatavęs pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo pažeidimo, t. y. nenustatęs vienos iš būtinųjų sąlygų atsakovo civilinei atsakomybei kilti – neteisėtų veiksmų ([CK 6.246 straipsnis](#)), apeliacinės instancijos teismas pagrįstai ieškinį atmetė. Įrodymų, kuriais ieškovė įrodinėjo įmonei ir jos kreditoriams padarytos žalos dydį, vertinimas, nenustačius atsakovo neteisėtų veiksmų, nagrinėjamoje byloje nebuvo tikslingas ir apeliacinės instancijos teismas pagrįstai jo neatliko.

Dėl verslo sprendimo vertinimo taisyklės taikymo

44. Kasaciniame skunde taip pat nurodoma, kad apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime atsakovo V. P. veiksmus nepagrįstai vertino taikydamas verslo sprendimo priėmimo taisyklę, nors bendrovės vadovo pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo, įmonei tapus nemokiai, yra imperatyvioji įstatyme nustatyta pareiga, kurios vykdymui verslo sprendimo priėmimo taisyklė negali būti taikoma.
45. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad įmonės vadovo atsakomybė pagal [IBĮ 8 straipsnio](#) 4 dalį yra specifinis deliktas, kuris skiriasi nuo vadovo civilinės atsakomybės už bendrui pareigų imonei pažeidimą pagal [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalį. Kitaip nei žalingo verslo sprendimo ar fiduciarinių pareigų pažeidimo atveju, kai nustatant kaltę kaip būtinaia civilinės atsakomybės sąlyga turi būti nustatytas didelis neatsargumas arba tvčia, už įstatyme nustatytos pareigos laiku inicijuoti bankroto bylą pažeidimą ([IBĮ 8 straipsnio](#) 1 dalies nuostatų nevykdymą) vadovui civilinė atsakomybė atsiranda esant paprastam neatsargumui. Civilinei atsakomybei šiuo atveju atsirasti reikalingą paprasto neatsargumo kaltės formą lemia tai, jog pažeista imperatyvi įstatyme įtvirtinta pareiga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-170-219/2020](#), 28 punktas). Šios pareigos įgyvendinimo tvarka apibrėžiama [IBĮ](#), todėl teisės aktuose nereglamentuoti įmonės vadovo veiksmams neeliminuoja nei pareigos inicijuoti bankroto bylą, nei civilinės atsakomybės už šios pareigos nevykdymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-130/2011](#)).
46. Taigi, ieškovės kasacinio skundo argumentas, kad, sprendžiant dėl įmonės vadovo pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo pažeidimo negali būti vadovaujama verslo sprendimo priėmimo taisykle, yra pagrįsti. Kita vertus, sprendžiant, ar verslo sprendimo priėmimo taisyklė nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos buvo taikoma netinkamai ir ar tai lėmė neteisėto ir nepagrįsto sprendimo priėmimą, būtina įvertinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą kaip vientisą procesinį dokumentą ir kontekstą, kuriame ši sąvoka teismo sprendime yra vartojama.
47. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad teismų praktikos pozicija, jog įmonės vadovo pareigos kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo nemokiai įmonei vykdymas ([IBĮ 8 straipsnio](#) 4 dalis) netaikytinas verslo sprendimu, kadangi tai yra imperatyvi nuostata ir, esant teisiniams pagrindui, vadovas negali pasirinkti, ar atlikti šiuos veiksmus, yra nurodyta pačiame skundžiamame apeliacinės instancijos teismo sprendime (sprendimo 50 punktas). Toliau pasisakant dėl atsakovo veiksmų tęsiant gyvenamojo namo statybą, kaip tinkamo toje situacijoje verslo sprendimo, skundžiamame apeliacinės instancijos teismo sprendime akcentuojama, kad atsakovo pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo anksčiau, nei atsakovas tai faktiškai padarė, šioje byloje nebuvo nustatyta, t. y. verslo sprendimo tinkamumo aspektu apeliacinės instancijos teismo iš esmės buvo vertinamas ne atsakovo sprendimas kreiptis (ar nesikreipti) dėl bankroto bylos iškėlimo, o atsakovo sprendimas tęsti gyvenamojo namo statybos projektą įmonei susidūrus su finansiniais sunkumais ir vykstant teisiniais ginčams su įmonės kreditore (nenustačius pagrindo pripažinti, kad atsakovui tokio sprendimo priėmimo metu buvo ar turėjo būti žinoma apie įmonės nemokumą).
48. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovės reikalavimas nagrinėjamoje byloje buvo pareikštas tik dėl žalos, padarytos atsakovui pažeidus pareigą kreiptis dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo, atlyginimo, apeliacinės instancijos teismo sprendime pateiktas atsakovo veiksmų vertinimas pagal verslo sprendimo taisyklę, nenustačius šios pareigos pažeidimo, teisėjų kolegijos vertinimu, yra perteklinis (išeinantis už nagrinėjamos bylos ribų), bet nedaro įtakos procesinei bylos baigčiai, todėl nėra pagrindo panaikinti skundžiamą sprendimą kasacine tvarka ([CPK 359 straipsnio](#) 3 dalis, 346 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl ieškinio senaties

49. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai šioje byloje, be kita ko, konstatavo, kad ieškovės reikalavimas nagrinėjamoje byloje buvo pareikštas praleidus trejų metų ieškinio senaties terminą, kuris, teismų vertinimu, skaičiuotinas nuo 2016 m. balandžio 7 d., kai ieškovė gavo ir išanalizavo įmonės dokumentus, ir jų pagrindu ji 2016 m. birželio 9 d. kreipėsi dėl BUAB „Naujoji Vaisvydava“ bankroto pripažinimo tyčiniu. Pirmosios instancijos teismas pripažino esant pagrindu šį terminą ieškovei atnaujinti, tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas skundžiamu sprendimu konstatavo, kad vien ta aplinkybė, jog bankroto administratorė neinicijavo civilinės bylos dėl žalos, padarytos pavėluotai iškėlus bankroto bylą, atlyginimo, nėra pakankamas pagrindas atnaujinti ieškinio senaties terminą. Taip pat apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad atsakovo argumentai dėl netinkamo ieškinio senaties instituto taikymo ir jo pasekmių, nenustačius paties teisės pažeidimo, prarado aktualumą (apeliacinės instancijos teismo sprendimo 60–61 punktai).
50. Ieškovė kasaciniu skundu nesutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamoje byloje nebuvo pagrindo atnaujinti ieškinio senaties terminą, teigia, kad tokia išvada padaryta nukrypstant nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos ir neįvertinus visu ieškinio senaties terminui atnaujinti reikšmingu kriterium. Tuo tarpu atsakovas atsiliepime į kasacinį skundą, be kita ko, nurodo, kad ieškinio senaties termino pradžia teismų buvo nustatyta neteisingai, kadangi ieškovė nagrinėjamoje byloje yra pareikšusi netiesioginį ieškinį, įgyvendindama

BUAB „Naujoji Vaišvydava“ teisę reikalauti žalos atlyginimo.

51. Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką kreditoriui pareiškus netiesioginį ieškinį, siekiant įgyvendinti skolininko (bankrutuojančios įmonės) teisę reikalauti iš atsakingų asmenų žalos atlyginimo už jam padarytą žalą, ieškinio senaties termino pradžia sietina ne su ieškovo, bet su skolininko sužinojimo apie ginčijamų veiksmų atlikimą momentu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-234/2013). Kita vertus, kaip pagrįstai pažymėjo apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime, ieškinio senaties taikymo klausimas (tik šio termino pradžios ir pabaigos momento nustatymas, tiek pagrindu ieškinio senaties termino atnaujinimui vertinimas) yra aktualus tik nustačius, kad ieškovo teisės atsakovo veiksmais buvo pažeistos. Šia nutartimi konstatavus, kad apeliacinės instancijos teismo išvada dėl atsakovo neteisėtų veiksmų (ir, atitinkamai, ieškovės teisių pažeidimo) nebuvimo padaryta nepažeidžiant materialiosios ir proceso teisės normų, kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentai, susiję su ieškinio senaties taikymu nagrinėjamoje byloje, yra teisiškai nereikšmingi, todėl teisėjų kolegija dėl jų išsamiau nepasisako.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

52. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovės kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Dėl to kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktinas nepakeistas ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas ir 3 dalis).
53. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, kasaciniame teisme jos patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
54. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Atsakovas neprašė priteisti jam bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo ir neteikė šias išlaidas patvirtinančių įrodymų, todėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimas jam nepriteistinas.
55. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 28 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 44,14 Eur tokių išlaidų. Netenkinus kasacinio skundo, jų atlyginimas valstybei priteisiamas iš ieškovės.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 29 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš uždarnosios akcinės bendrovės Šančių prekybos centro (j. a. k. 300670270) 44,14 Eur (keturiasdešimt keturis Eur 14 ct) išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu, atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė